

Кравчук Світлана Леонтіївна,
кандидат психологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Інституту соціальної та політичної
психології НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРУЖНОСТІ ТА ЖИТТЕСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Вступ. Проблема дослідження психологічної пружності та життєстійкості особистості в юнацькому віці є сьогодні важливою та актуальною для психології у зв'язку із продовженням воєнного конфлікту на сході України, котрий має певні серйозні негативні наслідки для всіх громадян української держави.

Результати дослідження. У вітчизняній літературі з соціальної роботи та психології концепт “резилієнс” (resilience) досить часто перекладають як життєстійкість, стійкість до травми, життєздатність, стресостійкість.

Ми вважаємо, що концепт “резилієнс” (resilience) доцільно перекладати як “психологічна пружність”.

Слово resilience походить від латинського дієслова resiliere – “стрибати назад”. В Оксфордському словнику англійської мови слово resilience визначається як “здатний витримувати важкі умови чи відновлюватися швидко після них” [2]. У фізиці існує концепт “сила пружності”. Сила пружності виникає під час деформації тіла і спрямована протилежно напрямку зміщення частин цього тіла в ході деформації.

Психологічна пружність (від англ. мови – resilience – пружність, еластичність) – це динамічний процес, спрямований на збереження у критичних ситуаціях стабільного рівня психологічного та фізичного функціонування, виходити з таких ситуацій без стійких порушень, успішно адаптуючись до несприятливих змін.

На думку Н. Гармезі (N. Garmezy) [1], показниками психологічної пружності (resilience), є процвітання, збереження стану благополуччя, незважаючи на труднощі й важкі ситуації; позитивна відповідь на негативні події; компетентне функціонування в стресових умовах.

Одним з предикторів психологічної пружності є життєстійкість особистості.

Ми вважаємо, що концепт життєстійкості необхідно розглядати як психологічний феномен, що на змістовно-структурному рівні аналізу є складною інтегральною характеристикою особистості, яка дозволяє особистості протидіяти стресовим факторам, ефективно долати життєві труднощі та котра включає в себе декілька психологічних складових: емоційну, когнітивну, моральну, вольову та поведінкову.

У нашому дослідженні взяли участь 225 осіб юнацького віку, які є студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету імені М. П. Драгоманова, Київського національного лінгвістичного університету. Нами використовувались такі емпіричні методи дослідження: 1) тест життєстійкості С. Мадді; 2) опитувальник термінальних цінностей І. Г. Сеніна.

За t-критерієм Стюдента виявлено, що особи юнацького віку з високим рівнем життєстійкості характеризуються такими особливостями: 1) в більшій мірі прагнуть до встановлення сприятливих взаємовідношень з іншими людьми, для них значимі всі аспекти людських взаємовідношень; 2) в більшій мірі прагнуть до реалізації своїх творчих можливостей, прагнуть уникати стереотипів та урізноманітнити своє життя; 3) в більшій мірі прагнуть до самовдосконалення, вважають, що потенційні можливості людини майже не обмежені та в першу чергу в житті необхідно домагатися найбільш повної їх реалізації; 4) в більшій мірі прагнуть до незалежності від інших людей та вважають, що саме головне в житті полягає у збереженні неповторності та своєрідності своєї особистості, своїх поглядів, переконань, свого стиля життя, прагнучи не піддаватися впливу масових тенденцій; 5) мають більш властиве прагнення до отримання морального задоволення в усіх сферах свого життя, схильні думати, що головне – це робити те, що є цікавим та що приносить внутрішнє задоволення.

Висновки. На основі вищевикладеного можна зробити такі висновки:

1. Психологічна пружність (resilience) – це динамічний процес, спрямований на збереження у критичних ситуаціях стабільного рівня психологічного та фізичного функціонування, виходити з таких ситуацій без стійких порушень, успішно адаптуючись до несприятливих змін.
2. Концепт життєстійкості доцільно розглядати як психологічний феномен, що на змістовно-структурному рівні аналізу є складною інтегральною характеристикою особистості, яка дозволяє особистості

протидіяти стресовим факторам, ефективно долати життєві труднощі та котра включає в себе декілька психологічних складових: емоційну, когнітивну, моральну, вольову та поведінкову.

3. Чим в більшій мірі у осіб юнацького віку виражена життєстійкість, тим в більшій мірі у них виражені такі термінальні цінності як активні соціальні контакти, креативність, розвиток себе, збереження індивідуальності та духовне задоволення.

Перспективою нашого дослідження є вивчення чинників психологічної пружності та життєстійкості особистості в умовах воєнного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Garmezy N. Resilience in children's adaptation to negative life events and stressed environments / N. Garmezy // *Pediatric Annals*. – 1991. – Vol. 20. – P. 459–460, 463–466.
2. Soanes C. & Stevenson A. *Oxford dictionary of English* (2nd edn.) / C. Soanes & A. Stevenson. – Oxford, UK: Oxford University Press, 2006. – P. 1498.

Кукуєва Тетяна Миколаївна,
магістр практичної психології,
член Української спілки психотерапевтів

БАЧЕННЯ АЛКОГОЛІЗМУ ЯК ПСИХОСОМАТИКИ У ПРАКТИЦІ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З НАРКОЗАЛЕЖНИМИ

Вступ. Досить часто в популярній літературі, виступах лікарів, психологів доводиться зустрічати думки, що алкоголізм, наркоманія та інші види залежностей породжують певні психосоматичні захворювання. Безперечно, це так: як особистісні психологічні проблеми, так і проблеми у соціально-психологічному плані породжують відповідні реакції організму і сприяють психосоматичним захворюванням. Проте ми пропонуємо поглянути на цю проблему з іншого боку. З нашої точки зору самі алкоголізм та наркоманія – є наслідком не вирішених внутрішньо-особистісних конфліктів, проблем стосунків людини зі значущими близькими людьми. Більшість з таких проблем має початок ще у дитинстві та розвивається на несвідомому рівні.